

STOFNAÐUR 1935

Skólanámskrá Hörðuvalla

LEIKUR- REYNSLA- ÞEKKING

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

Leikskólinn Hörðuvellir: Skólanámskrá Hörðuvalla

Júní 2016

Útgefandi: Leikskólinn Hörðuvellir

Tjarnarbraut 30

220 Hafnarfjörður

Sími: 555-0721

Netfang: horduvellir@hafnarfjordur.is

Vefang: www.horduvellir.leikskolinn.is

Leikskólastjóri: Sigprúður Sigurþórsdóttir

Aðstoðarleikskólastjóri: Jóna Elín Pétursdóttir

Höfundar: Starfsmenn leikskólans Hörðuvalla

Textavinnsla: Jóna Elín Pétursdóttir

Ábyrgðaraðili: Sigprúður Sigurþórsdóttir

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

Efnisyfirlit

Formáli	4
Inngangur	5
Leikskólinn Hörðuvellir	6
Námsumhverfi	6
Hlutverk leikskólastjóra	7
Hlutverk leikskólakennara og annars starfsfólks	7
Stefna leikskóla og hugmyndafræði	7
Leiðarljós Hörðuvalla	8
Hugmyndafræði Hörðuvalla, markmið og leiðir	8
Kennsluhættir leikskólans	9
Jafnrétti	11
Læsi og samskipti	11
Heilbrigði, velferð og vellíðan	13
Sjálfbærni og vísindi	14
Lýðræði og mannréttindi	15
Sköpun og menning	16
Fjölskyldan, upplýsingamiðlun og leikskólinn	17
Tengsl skólastiga	18
Tengsl við nærumhverfið	19
Mat og eftirlit	19
Sérfræðiþjónusta	21
Heimildir:	22

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

FORMÁLI

Ný aðalnámskrá leikskóla kom út árið 2011, hlutverk hennar er að vera rammi um skólastarfið á öllum skólastigum. Á grunni aðalnámskrár á hver leikskóli að móta sína eigin skólanámskrá. Sú menntastefna sem birt er í aðalnámskránni er reist á sex grunnpáttum menntunar sem eru leiðarljós leikskólans þeir eru: læsi, sjálfbærni, heilbrigði og velferð, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti og sköpun

Í skólanámskrá Hörðuvalla er gert grein fyrir hvernig leikskólinn hyggst vinna að þeim markmiðum sem koma fram í aðalnámskránni, hvaða leiðir eru farnar og hvernig er staðið að mati. Grunnpáttum menntunar eru gerð góð skil, þessir þættir tengjast óneytanlega innbyrðis í öllu starfi og menntun barnanna í leikskólanum.

Eins og fram kemur í inngangi eru taldir upp þættir sem eru meginmarkmið uppeldis og kennslu í leikskóla og er það hlutverk alls starfsfólks að vinna samkvæmt þeim markmiðum.

Vildum við setja fram skólanámskrá sem væri auðvelt að vinna eftir og fyrir aðra að lesa og fræðast um starfið hér.

Einkunnarorð okkar urðu til við þessa vinnu þau eru: Leikur – Reynsla – Þekking.

Með þessi einkunnarorð að meginstefnu leikskólans er von okkar að tengja megi saman leikinn sem er aðalnámsleið barnanna, reynslu þeirra í athöfnum daglegs lífs og sú þekking sem þau öðlast frá reynslu sinni og leiðsögn frá starfsfólki Hörðuvalla.

Skólanámskráin er þannig úr garði gerð að hún verður endurskoðuð reglulega og taki þannig mið af áhuga barna og sjónarmiðum kennara.

Sigprúður Sigurþórsdóttir
leikskólastjóri

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

INNGANGUR

Leikskólar eru menntastofnanir þar sem markmiðið er að koma til móts við mismunandi námsþarfir ólíkra barna og stuðla að alhliða þroska, velferð og menntun hvers og eins.

Aðalnámskrá byggir á lögum um leikskóla nr. 90/2008 og er rammi um leikskólastarfið og leiðsögn um tilgang þess og markmið. Námskráin birtir heildarsýn um menntun og útfærir nánar þá menntastefnu sem felst í lögnum og veitir upplýsingar um tilgang og starfsemi skóla. Hlutverk Aðalnámskrárinnar er að birta menntastefnu stjórnvalda og ber leikskólum og starfsmönnum þeirra að fylgja ákvæðum hennar við skipulagningu leikskólastarfs. Aðalnámskrá á því að tryggja leikskólabörnum góðar aðstæður til náms í samræmi við gildandi lög og menntastefnu. Aðalnámskrá er helsta stjórnþæki fræðsluþingvalda til að tryggja samræmi og samhæfingu leikskólastarfs við útfærslu sameiginlegrar menntastefnu. Námskráin er ein meginforsenda þess að mennta- og menningarmálaráðuneytið geti gegnt lögboðnu hlutverki sínu við að annast yfirstjórn og eftirlit með gæðum og framkvæmd skólastarfs. Aðalnámskrá veitir upplýsingar um helstu viðmið sem starfsemi leikskóla byggist á (Aðalnámskrá 2011 bls. 9-10).

Skólanámskrá tekur mið af sérstöðu leikskóla og skólustefnu viðkomandi sveitarfélags. Skólanámskráin er endurskoðuð reglulega en árlega er gefin út sérstök starfsáætlun sem gerir grein fyrir árlegri starfsemi leikskóla, svo sem skóladagatali, áhersluatriðum í uppeldi og menntun barna svo og öðru því sem varðar starfsemi leikskólans sbr. 14. gr. laga nr. 90/2008. Tengsl á milli skólanámskrár og starfsáætlunar eru mikilvæg þar sem starfsáætlun tekur mið af endurmati og umbótum á skólastarfinu sem leiðir til breytinga á skólanámskrá leikskólans (Aðalnámskrá bls. 10-11). Í leikskólum á velferð og hagur barna að vera leiðarljós í öllu starfi. Veita á börnum umönnun og menntun, búa þeim hollt og hvetjandi uppeldisumhverfi og örugg náms- og leikskilyrði. Stuðla á að því að nám fari fram í leik og skapandi starfi þar sem börn njóta fjölbreyttra uppeldiskosta. Starfshættir leikskóla eiga að mótast af umburðarlyndi og kærleika, jafnrétti, lýðræðislegu samstarfi, ábyrgð, umhyggju, sáttfýsi, virðingu fyrir manngildi og kristinni arfleifð íslenskrar menningar.

Meginmarkmið uppeldis og kennslu í leikskóla eru:

- að fylgjast með og efla alhliða þroska barna í náinni samvinnu við foreldra,
- að veita skipulega málörvun og stuðla að eðlilegri færni í íslensku,
- að hlúa að börnum andlega, vitsmunalega og líkamlega í samræmi við þarfir hvers og eins svo að börnin fái notið bernsku sinnar,
- að stuðla að víðsýni barna og efla siðferðisvitund þeirra,
- að leggja grundvöll að því að börn verði sjálfstæðir, virkir og ábyrgir þátttakendur í lýðræðisþjóðfélagi sem er í örri og sífelldri þróun,
- að rækta hæfileika barna til tjáningar og sköpunar í þeim tilgangi m.a. að styrkja sjálfsmýnd þeirra, heilbrigðisvitund, öryggi og hæfni til mannglegra samskipta (Lög um leikskóla 2008/90).

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

LEIKSKÓLINN HÖRÐUVELLIR

Leikskólinn Hörðuvellir á sér langa og merka sögu. Verkavennafélagið Framtíðin hóf rekstur dagheimilis sumarið 1933 vegna mikillar þarfar á öruggri dagvist fyrir börn félagskvenna. Dagheimilið var rekið í þeirri mynd í tvö sumur í gamla barnaskólanum við Suðurgötu. Þá hafði komið í ljós að þörf var á dagvistun fyrir börn allt árið um kring. Dagheimilið Hörðuvellir tók því til starfa 1935. Í gamla húsinu á Hörðuvöllum var rekinn leikskóli í 66 ár eða til ársins 2001, lengst af undir merkjum Framtíðarinnar. Starfsemi leikskólans lá þó niðri á stríðsárunum frá 1939-1945 af ótta við loftárásir. Árið 1997 tók Hafnarfjarðarbær við rekstrinum. Hörðuvellir var lengst af tveggja deilda leikskóli og þar voru um 45 börn samtímis. Árið 2001 var gamla húsið rifið og vinna hófst við nýja byggingu svo til á grunni þeirrar gömlu. Núverandi húsnaði var formlega tekið í notkun 8. maí 2002.

Leikskólinn Hörðuvellir stendur á fallegum útsýnisstað í hjarta bæjarins. Umhverfis lóðina eru Lækurinn og hraunið með fallegum lautum, sem kjörið er til vettvangsferða og náttúruskoðunar.

NÁMSUMHVERFI

Leikskólinn Hörðuvellir stendur á 5600 fm. lóð við Tjarnarbraut 30 í Hafnarfirði. Í heild er skólabyggingin 645 fm. Þar af er skilgreint leikrými 260 fm. Hörðuvellir er fjögurra deilda leikskóli fyrir 85 börn frá 18 mánaða til sex ára. Hver deild hefur þrjú herbergi til umráða auk snyrtingar. Íþróttasalur og listasmiðja eru í miðju húsinu og eru samnýtt af öllum deildum. Fataklefar eru í sitt hvorum enda hússins og snyrtingar við dyr út í garðinn. Ræstikompa, sérkennsluherbergi, þvottahús, eldhús, kaffistofa, fataklefi starfsfólks og snyrting eru í húsinu ásamt skrifstofum leikskólastjóra, sérkennslu- og aðstoðarleikskólastjóra. Þar að auki er undirbúningsherbergi starfsfólks.

Á hverri deild er börnunum skipt í þrjú hópa eftir aldri/þroska. Á yngstu deildinni eru börn tekin inn árið sem þau verða tveggja ára og þar eru þau fyrsta leikskólaárið. Á hinum þremur deildunum eru börn á aldrinum þriggja til sex ára. Deildirnar eru nefndar eftir umhverfi leikskólans, Hamar, Hraun, Laut og Lækur.

Útileiksvæði Hörðuvalla snýr í suðvestur með útsýni yfir Lækinn. Nokkuð er um trjágróður. Leiksvæðinu er skipt í tvo hluta. Stærri garðurinn er fyrir öll börn leikskólans en sá minni er sérstaklega ætlaður yngstu börnunum við upphaf leikskólagöngunnar. Leiksvæðið er rúmgott og ágætlega búið leiktækjum.

Í næsta nágrenni leikskólans eru Lækjarskóli og Hjúkrunarheimilið Sólvangur. Ágætt samstarf hefur þróast með þessum stofnunum í tímans rás.

Hafnarfjarðarbær er rekstraraðili Hörðuvalla en leigir húsnaði og húsbúnað af FM húsum sem sér um viðhald, þrif og ræstingu ásamt húsvörslu.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

HLUTVERK LEIKSKÓLASTJÓRA

Leikskólastjóri er fag- og rekstrarlegur leiðtogi og ber honum að vera í forystu um þróun metnaðarfulls leikskólastarfs. Hlutverk hans er að leiða lýðræðislegt samstarf ólíkra hópa sem starfa inni leikskólans. Á herðum leikskólastjóra hvílir sú skylda að stuðla að samstarfi milli foreldra, starfsfólks leikskóla og annars fagfólks með velferð barna og foreldra þeirra í huga. Einnig ber leikskólastjóra að brýna þagnarskyldu fyrir starfsfólki sínu sem felst í þagmælsku um vitneskju sem það fær í starfi sínu og skal fara leynt samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirmanns og/eða eðli málsins (52. gr barnalaga, nr. 76/2003).

Leikskólastjóra ber að sjá til þess að starfsfólk leikskólans hafi tækifæri til að efla þekkingu sína og vera í stöðugri starfsþróun. Að lokum ber leikskólastjóra að sjá til þess að farið sé eftir Aðalnámskrá, lögum, reglugerðum og stefnu sveitarfélagsins (Lög um leikskóla 2008/90, Aðalnámskrá leikskóla 2011, Skólastefna Hafnarfjarðar bls. 6-7 og Mannauðsstefna Hafnarfjarðar 2004).

HLUTVERK LEIKSKÓLAKENNARA OG ANNARS STARFSFÓLKS

Forsendur að farsælu leikskólastarfi er mannauður leikskólans. Samkvæmt lögum nr. 87/2008 skulu 2/3 hlutar starfsfólks í leikskóla hafa leikskólakennaramenntun. Starfsfólk leikskóla ber að rækja starf sitt af fagmennsku, alúð og samviskusemi. Fagmennska í leikskólastarfi snýst um börnin í leikskólanum, menntun þeirra og velferð. Á starfsfólki hvílir sú skylda að veita öllum börnum tækifæri til að afla sér þekkingar og leikni, örva leikgleði þeirra og efla frjóa hugsun (Aðalnámskrá 2011 bls. 11).

Leikskólakennurum ber að gegna lykilhlutverki í öllu leikskólastarfi. Þeir eiga að vera leiðandi í mótun uppeldis og menntastarfs, fylgjast með nýjungum og miðla þekkingu. Þeir eiga að vera góðar fyrirmyndir í starfi með börnum og leitast við að styrkja lýðræðislegt hlutverk leikskólans. Leikskólakennurum ber að sjá til þess að hvert barn fái notið hæfileika sinna og að námsumhverfi sé skipulagt á þann veg að börn fái notið bernsku sinnar.

Allt starfsfólk leikskóla á að koma fram við börn af virðingu, taka tillit til og hlusta á þau. Starfsfólk ber ábyrgð á að vera í gefandi samskiptum við börn, samstarfsfólk og fjölskyldur barna. Starfsfólki ber að vinna í anda Aðal- og skólanámskrár og tileinka sér þá sýn sem sett er fram til barna og náms (Aðalnámskrá bls. 11-12, 31).

STEFNA LEIKSKÓLA OG HUGMYNDAFRÆÐI

Hlutverk leikskólans er meðal annars að búa börnin undir áskoranir og verkefni daglegs lífs og hjálpa þeim að fóta sig í flóknu samhengi náttúru og samfélags, hluta og hugmynda. Leikskólabörn þurfa að hafa vitneskju um hvað þau geta og vita hvernig best er að beita þekkingu sinni og leikni til að hafa áhrif á umhverfi sitt og bæta það. Nám í leikskóla þarf að fara fram í námssamfélagi sem einkennist af grunnþáttum menntunar: læsi, sjálfbærni, lýðræði og mannréttindum, jafnrétti, sköpun, heilbrigði og velferð. Samskiptahættir, námsgögn og kennslutæki eiga að beinast fyrst og síðast að því að styðja börnin í námi sínu. Til að öðlast fjölbreytilega hæfni á leikskólabörnum að gefast tækifæri til að fást við mismunandi viðfangsefni sem tengjast menningu samfélagsins, umhverfi og daglegu lífi. Í öllu leikskólastarfi þarf að styrkja börn til að temja sér námshæfni þar sem hún er undirstöðuþáttur í öllu skólastarfi og byggist á sjálfsskilningi og áhuga. Námshæfni felur í sér að þekkja eigin styrkleika og veikleika og að vera fær um að taka ákvarðanir á þeim grunni. Námshæfni byggist á eðlislægri forvitni barna, áhugahvöt þeirra, trú á eigin getu og hæfileika til að beita hæfni sinni í margvíslegum viðfangsefnum á uppbyggilegan hátt. Þess vegna er mikilvægt að námsumhverfi í leikskólum sé örvandi (Aðalnámskrá bls. 23-24).

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

LEIÐARLIÓS HÖRÐUVALLA

Leikur, reynsla og þekking eru þau leiðarljós sem starfsmenn leikskólans hafa sammælt um að lýsi vel starfinu á Hörðuvöllum. Leiðarljósin flettast inn í alla starfs- og kennsluhætti skólans. Í þessu felst m.a. að frjálsa leiknum er gert hátt undir höfði, börnunum gefst kostur á að prófa sig áfram, gera mistök, byrja upp á nýtt og læra af reynslunni. Leikskólastarfið byggist jafnframt upp á jafnrétti, fjölbreytileika, samábyrgð, samstöðu og viðurkenningu fyrir ólíkum sjónarmiðum. Í lýðræðislegu samfélagi Hörðuvalla þar sem réttindi allra í leikskólanum eru jafn mikilvæg nær leikurinn, námsleið leikskólabarnsins, að blómstra og þá er hægt að gleðjast og líða vel.

HUGMYNDAFRÆÐI HÖRÐUVALLA, MARKMIÐ OG LEIÐIR

Hugmyndafræði Hörðuvalla byggir að mestu á eftirfarandi kenningum:

- að barnið læri best í gegnum leik,
- að barnið læri í gegnum eigin upplifanir,
- að hvert barn sé einstakt,
- að allir þurfi að þekkja eigin tilfinningar,
- að mikilvægt sé að vera góður í samskiptum,
- að geta látið sér lynda hvert við annað þrátt fyrir ólíkar skoðanir.

Til þess að framfylgja þessari hugmyndafræði eru ýmsar leiðir en á Hörðuvöllum er aðallega stuðst við kenningar John Dewey um að barnið læri best með því að framkvæma sjálft og prófa sig áfram. Stefnt er að því að frá Hörðuvöllum útskrifist börn sem beri virðingu fyrir sjálfum sér, umhverfi sínu og að börnin hafi sterkan grunn þess félagslega þroska sem þarf til að takast á við lífið. Mikil áhersla er lögð á að börnin læri að hlusta hvert á annað og beri virðingu fyrir skoðunum annarra og einnig að þau beri virðingu fyrir eigin skoðunum. Börnin æfa sig í að færa rök fyrir máli sínu og að virða rök annarra. Þessar æfingar fara m.a. fram í "heimspekisamræðum". En umfram allt er lögð áhersla á að þykja gaman og að öllum líði vel.

Sjálfsagi/sjálfstjórn

Á Hörðuvöllum teljum við sjálfsaga það sama og sjálfstjórn. Það er eftirsóknarvert að hafa góðan sjálfsaga/sjálfstjórn. Agi þýðir að stefnt skuli að því að barnið nemi sjálfsaga/sjálfstjórn. Sjálfsagi virkar þannig að sá sem hefur góða sjálfstjórn hefur stjórn á hvötum sínum og löngunum og umbunar sér sjálfur með vellíðan, fari hann eftir þeim reglum sem umhverfið hefur sett. Sá sem hefur sjálfsaga á líka auðveldara með að setja sér markmið og að framkvæma. Barn sem hefur sjálfsaga bíður ekki eftir utanaðkomandi umbun eða hrósi fyrir það sem það gerir, verðlaunin koma frá því sjálfu í formi vellíðunar.

Á Hörðuvöllum eru fáar einfaldar skýrar reglur sem allir geta farið eftir. Allar reglur leikskólans eru miðaðar við aldur og þroska barnanna. Notast er við sjónrænar reglur Bínu sem eru fimm: að sitja kyrr, að hlusta, að passa hendur, að bíða, að gera til skiptis (Bína bálreiða, Ásthildur Snorradóttir). Reglurnar eru hafðar sjónrænar til að auðvelda börnunum að muna þær. Börnunum er hrósað fyrir það að halda reglurnar en þegar börnunum verður á fá þau minni athygli, þannig að það að gera rétt á að vera eftirsóknarverðara. Að hafa sjálfsaga/sjálfstjórn er eftirsóknarvert.

Daglegt líf í leikskóla

Daglegt líf á Hörðuvöllum markast af föstum ramma og athöfnum sem lúta að líkamlegum og andlegum þörfum barna. Mikilvægir þættir daglegs lífs eru m.a. að vel er tekið á móti barninu að morgni og það kvatt hlýlega í dagslok. Það getur skipt sköpum fyrir líðan barns yfir daginn hvernig tekið er á móti því í upphafi dags. Mikilvægt er að barnið og foreldrar upplifi að hvert barn er „einstakt“ og velkomið.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

Máltíðir

Á matmálistímum eiga börnin sitt fasta sæti við matarborðið. Þau borða með sínum fasta hópi og hópstjóra. Börnin skiptast á að leggja á borð, með aðstoð eftir þörfum. Þegar börnin leggja á borð er mikil stærðfræðikennsla í gangi, með spurningum s.s. hvað eru margir í þínum hópi? Hverja vantar? Hvað þarf þá að leggja á borð fyrir marga? Hvað þarf marga diskka, glös o.s.frv. Áhersla er lögð á að börnin fái hollan, góðan og fjölbreyttan mat og að matmálistímar séu rólegar og notalegar samverustundir þar sem börnin læra sjálfshjálp og almenna borðsiði.

Svefn og hvíld

Markmiðið er að börnin fái hvíldarpörf sinni fullnægt. Það er einstaklingsbundið hvað hver og einn þarf að hvíla sig og/eða sofa. En áhersla er lögð á að öll börn nái góðri slökun í dagsins önn, þannig geta þau betur notið þess sem eftir er dagsins. Öll börn hafa sinn fasta stað og stund í hádeginu til svefn/hvíldar og að mestu sama starfsmann hjá sér. Hvíldartímann notum við einnig í að njóta þess að hlusta á sögur, ævintýri og góða tónlist. Stundum er líka gott að hlusta á þögnina eða eigin hugsanir.

Hreinlæti

Markmiðið er að börnin geti hjálpað sér sjálf á snyrtingu og skilji mikilvægi hreinlætis. Áhersla er lögð á að brýna fyrir börnunum handþvott, sérstaklega fyrir og eftir matmálistíma og eftir salernisferðir.

Fataklefinn

Markmiðið í fataklefanum er að börnin verði sjálfstæð, geti klætt sig úr og í og velji hlífðarfatnað eftir veðri. Börnin læra að hirða um fötin sín, hengja þau upp og ganga frá skófatnaði. Í fataklefanum er einnig gott tækifæri til að auðga orðaforða barnanna og líkamsvitund.

KENNSLUHÆTTIR LEIKSKÓLANS

Leikurinn

Hugmyndafræði leikskólans byggir m.a. á því að barn læri/þroskist og dafni best í leik. Þess vegna er leikurinn grunnur og umgjörð alls starfs í leikskólanum. **Leikurinn er hornsteinn leikskólans, kennsluáferð leikskólakennarans og námsleið barnsins.** Leikurinn er ekki sérsvið heldur undirstaða allra þátta leikskólastarfsins. Leikurinn getur bæði verið sjálfsprottinn og fyrirfram ákveðinn, þ.e. stýrður. Í leik sprettur fram ný þekking, reynsla, tilfinningar og athafnir. Í leik felst mikið sjálfsnám og allur tilfinningaskalinn er undir: gleði, sorg, hamingja, reiði og ótti. Sköpunarpörf, hugmyndaflug og líðan barna birtist einnig í leikjum þeirra. Börn eiga auðvelt með að ganga inn í og út úr leik. Strax á unga aldri gera þau greinarmun á því, hvað er leikur og hvað ekki, sumt er í alvöru og annað ekki. Börn gera t.d. hlé á leik til að ákveða leikreglur. Í leiknum kemur fram reynsluheimur barna, sú menning og samfélag sem barnið þekkir og í þróun leiksins og spuna læra börnin hvert af öðru, miðla hvert öðru af reynslu sinni og upplifunum.

Hlutverk starfsfólks leikskólans í leik barna er að skapa aðstæður og umhverfi til leikja. Umhverfið á að vera þannig úr garði gert að barnið eigi möguleika á að viðhalda forvitni sinni og undrun, geti rannsakað og fengið útrás fyrir andlegar jafnt sem líkamlegar þarfir sínar.

Nokkur helstu einkenni leiks:

- leikur er sérkenni bernskunnar. Þar sem börn eru samankomin er leikurinn aðalatriðið,
- leikur inniheldur þroska, nám, menningu og reynslu,
- eikur hefur félagslegan uppruna og eykur félagsþroska barna og er forsenda þess að geta leikið við aðra,
- leikur auðveldar börnum samskipti, þau læra leikreglur og jafnræði ríkir á milli félaga,

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

- leikur örvar samskipti og samspil við fullorðna, foreldrar hjala og leika við börn sín með svipbrigðum, látbragði, rödd og hreyfingu,
- leikur losar athafnir úr venjulegu samhengi og gerir barninu kleift að rifja ýmislegt upp, prófa aftur og æfa án mikillar áhættu,
- leikur hjálpar öruggu barni áleiðis í þroska og heldur stjórn sömu barni innan ákveðins ramma,
- leikur er ferli sem speglar allt mannlegt líf og leysir tilfinningar úr læðingi t.d. ótta, gleði og sorg,
- leikur mistekst aldrei.

Kennslufræðilegur leikur

Með kennslufræðilegum leik (e. educational play) er leitast við að blanda saman leik og kennslufræðilegum markmiðum. Í kennslufræðilegum leik er byggt á því sem börn gera best og finnst skemmtilegast, þ.e. að leika sér, og leikurinn er tengdur við ákveðin námsmarkmið. Kennslufræðilegur leikur er hugsaður sem markviss og skipulögð leikreynsla þar sem tengjast og samþættast ýmsir námbættir og fleiri en ein tegund leiks.

Meðal kosta kennslufræðilegs leiks eru að: áherslan er á ferlið. Þetta einkenni leiks leyfir börnum að taka áhættu, gera tilraunir og prófa sig áfram með mismunandi leiðir og þau eru ekki metin eftir útkomunni eða afurðinni. Þessi áhersla á ferlið hefur mikið gildi fyrir nám barna. Börn læra af leik með því að prófa sig áfram og gera tilraunir. Leikur skapar afslappað andrúmsloft sem hvetur börnin til að taka áhættu og gera kannanir, jafnframt því sem hann örvar þau til skapandi hugsunar og fjölbreyttra lausna. Í gegnum leik verður námið merkingarbært. Leikur veitir börnum tækifæri til að tengja nýja þekkingu fyrri reynslu. Í leik þjálfast vitrænir og skapandi þættir, tungumálið, hreyfiproski og félags- og tilfinningaþroski

(Leikur og nám á mótum skólastiga, Jóhanna Einarsdóttir).

Val – hópastarf

Í “vali/frjálsum leik” hafa börnin góðan tíma til að skipuleggja og setja upp leik á eigin forsendum. Börnin velja hvert fyrir sig og markmiðið er að þau æfi sig í sjálfstæðri hugsun og að standa við val sitt. Börnin hafa um fimm til sex svæði að velja úr. Valið fer fram á svokölluðum valfundum. Þegar öll börnin hafa valið sér svæði fá þau aðstoð eftir þörfum við að standa við val sitt þann tíma sem leikurinn á að standa yfir. Valið kennir börnunum einnig að þau geta ekki alltaf fengið það sem þau vilja, þegar þau vilja. Þannig geta svæði sem hugur þeirra stóð til að velja (börnin skiptast á að vera fyrst að velja), verið upptekin þegar röðin kemur að þeim, þá þarf að gera gott úr því og velja það næst besta. Val barnanna er skráð daglega.

Hópastarf er kennarastýrður tími (sjá kaflann um kennslufræðilegan leik) þar sem börnin eru að störfum í jafningjahópi með hópstjóra. Í hópstarfi er verið að kenna/æfa/þjálfra ýmsa færni barnanna. Hópstarfið er skipulagt þrjár vikur í senn út frá alhliða þroska barna, þörfum barnahópsins hverju sinni, markmiðum leikskólans og því þema sem við á hverju sinni.

Grunnþættir menntunar

Grunnþættir menntunar, Læsi, sjálfbærni, heilbrigði og velferð, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti og sköpun snúast um læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að bjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Þeir snúast líka um framtíðarsýn og getu og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa það. Grunnþættirnir eiga sér stoð, hver með sínum hætti í löggjöf fyrir leikskóla, ákvæði um menntun og fræðslu í skólakerfinu, stefnu stjórnvalda, stefnu alþjóðlegra stofnana og alþjóðlegra samninga sem Ísland er að aðili að. Þegar stefnan var mörkuð voru hafðar til hliðsjónar hugmyndir meðal annars um fagmennsku leikskólakennara og reynslu úr þróunarstarfi í leikskólum landsins. Hugmyndin að grunnþáttunum er sú að þeir eiga að endurspeglast í starfsháttum leikskólanna,

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

þekkingu og leikni sem börnin afla sér sem og að vera sýnilegir í leikskólastarfinu (Aðalnámskrá bls. 14).

JAFNRÉTTI

Jafnrétti er regnhlífarhugtak sem nær til margra þátta. Hér á eftir er upptalning nokkurra þeirra í stafrófsröð: Aldur, búseta, fötlun, kyn, kynhneigð, litarháttur, lífsskoðanir, menning, stétt, trúarbrögð, tungumál, ætterni og þjóðerni. Á öllum skólastigum á að fara fram menntun til jafnréttis þar sem fjallað er um hvernig ofangreindir þættir geta skapað mismunun eða forréttindi í lífi fólks. Áherslu ber að leggja á að drengir og stúlkur eigi sem víðtækasta og jafnasta möguleika. Hvergi í skólastarfinu, í inntaki né starfsháttum, ættu að vera hindranir í vegi hvors kynsins. Í grunnþættinum jafnrétti er lögð áhersla á að fram fari nám um menningu, þjóðerni, tungumál, trúarbrögð og lífsskoðanir og með jafnrétti er einnig lögð áhersla á félagslegan skilning á því hvað felst í fötlun. Áskoranir fólks með fötlun eiga ekki síður rætur í umhverfinu en í skerðingu einstaklings. Leggja skal áherslu á skóla án aðgreiningar í öllu leikskólastarfinu. Á Hörðuvöllum notum við kennsluaðferðir leiksins í jafnréttiskennslunni. Okkur finnst mikilvægt að barnið beri virðingu fyrir sjálfu sér og samfélaginu sem það lifir í. Enn fremur að öll börn fái að njóta sín og sinna hæfileika og að þeim sé mætt þar sem þau eru stödd í aldri og þroska. Við viljum að börnin hafi tækifæri til að taka eigin ákvarðanir, bera ábyrgð og jafnframt skilja að vinir geti haft ólíkar skoðanir. Á Hörðuvöllum er unnið með hugtakið jafnrétti eftir ýmsum leiðum.

Þess vegna:

- leggjum við áherslu á virðingu fyrir fjölbreytileika mannlífsins.
- leggjum við áherslu á samkennd, vináttu og samskipti,
- leggjum við áherslu á virðingu fyrir reglum og umhverfi,
- leggjum við áherslu á að börnin læri að tjá sig og fylgji fyrir mælum,
- leggjum við áherslu á fjölbreyttan bókakost frá ólíkum menningarheimum sem hæfir báðum kynjum.

LÆSI OG SAMSKIPTI

Í Aðalnámskrá leikskóla segir að læsi sé forsenda lýðræðis í samfélagi þar sem einstaklingar þurfa að hafa skoðanaskipti og upplifa sig sem áhrifavalda. Góður grunnur í málþroska og læsi er líklega sterkasta vopnið sem hver og einn hefur til þess að auka tækifæri sín til raunverulegrar lýðræðislegrar þátttöku og að ná árangri í námi. Aukinn málþroski og læsi leikskólabarna er í eðli sínu félagslegt fyrirbæri sem snýst fyrst og fremst um sköpun merkingar og verður ekki til í tómarúmi heldur í samskiptum við önnur börn og fullorðna. Börn sem eru að þroska mál sitt og læsi þurfa raunveruleg viðfangsefni og samræðu um merkingu; reynsla skapar skilning en ef barn vantar orð eða tjáningarform til að lýsa reynslu sinni og tilfinningum getur það ekki tjáð upplifun og ef það hefur ekki upplifað og öðlast reynslu skortir skilning (*Fríða Bjarney Jónsdóttir og Ingibjörg Margrét Gunnlaugsdóttir*).

Börn eru félagsverur sem hafa ríka þörf fyrir samskipti við aðra. Þau hafa þörf fyrir að spyrja spurninga, skiptast á skoðunum og ræða hugmyndir sínar, tilfinningar og líðan. Börn nota ýmsar leiðir til að tjá sig og eiga samskipti við aðra. Auk tungumálsins nota þau til dæmis ýmiss konar hljóð, snertingu, látbragð og leikræna tjáningu, tónlist, myndmál og dans. Í gefandi samskiptum og leik eykst félagsfærni og sjálfsmýnd styrkist. Læsi í víðum skilningi þess orðs er mikilvægur þáttur samskipta (Aðalnámskrá bls.42).

Á Hörðuvöllum vinnum við með læsi í víðum skilningi. Læsi og samskipti fléttast inn í allt dagleglegt starf og allar okkar athafnir. Læsi á tölur og talnagildi er einnig mikilvægur þáttur leikskólastarfsins.

Leikskólakennarar nýta leikinn á markvissan hátt, m.a. með því að leggja áherslu á kennslufræðilegan leik (e. educational play) þar sem kennarinn leggur inn verkefni, hugmynd eða efnivið með ákveðið námsmarkmið að leiðarljósi. Samhliða því að lagt er upp úr því að nýta reynslu, áhuga og leikgleði barnanna, eru námsmarkmiðin skýr. Til þess að leikur barna feli í sér nám og ýti undir aukna forvitni og þekkingarleit þurfa þau að hafa aðgengi að fjölbreyttum efniviði, þekkingu og færni leikskólakennara sem m.a. felur í sér að litið er á tungumálið sem lifandi og skapandi verkfæri (*Fríða Bjarney Jónsdóttir og Ingibjörg Margrét Gunnlaugsdóttir*).

Markmið með námssviðinu læsi og samskipti eru:

- að kynnast tungumálinu og þeim möguleikum sem það hefur,
- að eiga jákvæð samskipti við aðra,
- að tjá sig með fjölbreyttum hætti um líðan sína og langanir,
- að njóta þess að hlusta á sögur, semja eigin sögur, ljóð og ævintýri,
- að skilja að ritað mál og tákni hafa merkingu,
- að koma skoðunum sínum og hugmyndum á framfæri eftir ólíkum og fjölbreyttum leiðum,
- að kynnast menningu okkar, og fræðast um menningu annarra þjóða,
- að setja sig í spor annarra og virða skoðanir annarra,
- að öðlast fjölbreyttan orðaforða og málskilning,
- að vinna með stærðfræðileg viðfangsefni, s.s. tölur, tákni og mynstur.

Leiðir að marmiðum eru:

- að leggja áherslu á að tala vandað mál,
- að leggja áherslu á að setja orð á allar athafnir í daglegu starfi,
- að hafa ritmál sýnilegt og að börnin hafi greiðan aðgang að fjölbreyttu úrvali bóka,
- að lesa fyrir börnin á markvissan hátt og hvetja til umræðna um efni bókarinnar, einstök orð og orðatiltæki,
- að hlusta á fjölbreytta tónlist og sögur,
- að þulur, kvæði, rím og söngvar séu hluti af daglegu starfi,
- að hvetja börnin til að tjá sig fyrir framan hóp, bæði ein og í hóp,
- að spyrja börnin opinna spurninga með það í huga að örva gagnrýna hugsun og ígrundun,
- að nota „Tákni með tali“ með börnum sem eiga við mál- eða talörðugleika að stríða,
- að vinna markvisst með fyrstu fjóra kaflana í bókinni Markviss málörvun með öllum börnum leikskólans,
- að vinna með bókina Snemmtæk íhlutun í málþroska ungra barna með yngstu börnum leikskólans,
- að vinna markvisst með Numicon með öllum börnum leikskólans,
- að vinna markvisst með K-pals með elstu börnum leikskólans,
- að vinna markvisst með LUBBI FINNUR MÁLBEIN með öllum börnum leikskólans.

LUBBI FINNUR MÁLBEIN

Lubbi finnur málbein er efni sem hugsað er til málörvunar og hljóðanáms fyrir börn á aldrinum tveggja til sjö ára. Í Lubbi finnur málbein er lagt upp með fjölbætta skynjun sem líkja má við að börnin nemi máhljóðin í þrívídd. Með samþættingu heyrnar- og sjónskyns og hreyfi- og snertiskyns eru máhljóðin tengd upplifun sem auðveldar börnum að tileinka sér þau. Efnið nýtist vel börnum sem eru að læra íslensku sem annað mál, heyrnarskertum börnum og börnum sem eiga í erfiðleikum með myndun máhljóða. Hljóðánám af þessu tagi eflir hljóðkerfisvitund barna og leggur þar með grunn að lestrarnámi. Eitt af því sem skapar Lubbaefninu sérstöðu er notkun tákna og táknrænna hreyfinga til

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

stuðnings við hljóðmyndun eða Tákn með tali (TMT). TMT er tjáningarmáti sem ætlaður er heyrandi börnum með mál- og talörðugleika. Táknin eru myndræn og gera málið sýnilegt. Komið hefur í ljós að TMT hefur jákvæð áhrif á málþroska barna almennt, auk þess sem flestum börnum finnst áhugavert og spennandi að læra táknin. Höfundar efnisins eru þær Þóra Másdóttir og Eyrún Ísfold Gísladóttir talmeinafræðingar. (Lubbi finnur málbein bls. 66-68)

K-PALS

K-PALS er læsisaðferð fyrir fimm ára leikskólabörn. Markmið með aðferðinni er að gefa kennaranum kost á að örva og þjálfa samtímis hóp af börnum í hljóða- og stafabekkingu, lestri eða stærðfræði með jafningjamiðlaðri nálgun. K-PALS er skammstöfun sem þýðir Krakkar-pör að læra saman (e. Peer-assisted learning strategies Kindergarten). K-PALS samanstendur af tvenns konar verkefnum, þ.e. hljóðaleikja- og umskráningaverkefnum. Hljóðaleikurinn stuðlar að þjálfun hljóðavitundar. Hljóðavitund, undirbáttur hljóðkerfisvitundar, er hæfileikinn til að heyra og vinna með hljóðin í orðum og er mikilvæg undirstaða fyrir lestrarnám. Markmið umskráningarverkefna er að styrkja umskráningu og orðabekkingu. Umskráning er hæfileikinn til að breyta bókstöfum orða í viðeigandi máhljóð, tengja þau saman til að mynda orð og finna merkingu þess. Til að stuðla að aukinni/bættri hljóðkerfisvitund og sjálfvirkni í að þekkja og tengja hljóð við staf er mikil endurtekning í verkefnum. Verkefni í K-PALS eru sett fram í leikjaformi. Kennari parar börnin saman og fer þörunin eftir niðurstöðum úr Hljóm-2 prófinu (sjá önnur matstæki) sem lagt er fyrir öll börn í elsta árgangi. Hvert par vinnur saman í a.m.k. fjórar til sex vikur. Börnin skiptast á að vera þjálfari og lesari, ákveðnar K-PALS reglur gilda sem allir verða að þekkja og virða og báðir aðilar hafa ákveðnum skyldum að gegna. Í allri vinnu með K-PALS er veitt stöðug umbun sem bæði kennari og þjálfari sjá um að veita.

Numicon

Að vera læs á tölur og talnagildi er einnig hluti af læsisstefnu sem fram kemur í Aðalnámskrá leikskóla. Numicon eru námsgögn sem notuð eru til að örva stærðfræðilæsi hjá börnum. Þau eru hönnuð með það í huga að nýta þrjá af meginstyrkleikum barna og til að hjálpa þeim að auka talnaskilning sinn. Þessir þrjú meginstyrkleikar eru; lærdómur í leik, eftirtekt og sterk tilfinning fyrir mynstrum. Meginhugmyndin er að börnin skilji og átti sig á því að tölustafir eru ekki bara handahófskennd tákn heldur mynda þeir mjög skipulagt kerfi sem er fullt af alls konar mynstrum. Með Numicon námsgögnum er lögð áhersla á nám í gegnum leikinn. Numicon-formin eru hugsuð á þann hátt að börnin geti handleikið þau, unnið er með áþreifanleg og sýnileg viðfangsefni og sjónræna þætti eins og mynstur og fyrirmyndir. Með verklegum tilraunum og leik öðlast börnin vísindalega reynslu sem hvetur augað til að sjá og greina samhengi út frá hlutbundinni og sjónrænni upplifun. Sterkt sýnilegt myndmál Numicon þar sem áhersla er lögð á mynstur, fjölskynjun og kennslufræðileg verkefni í smáum skrefum hefur sýnt fram á árangur og áhuga barnanna. Eins og áður segir gefur Numicon börnum tækifæri á að skilja gildi og tengsl milli talna og sjá mynstrið í stærðfræðinni á einfaldan hátt. Að auki gefur Numicon fullorðnum tækifæri á að skilja betur hvernig börnin hugsa. Markmið Numicon er að nota fjölbreyttan efnivið til að efla hverja hugtakaímynd sem unnið er með hverju sinni og byggja sterkan grunn fyrir komandi stærðfræðinám. Markmiðið er að börnin öðlist þekkingu á tölum og talnagildum á sjónrænan og skapandi hátt í gegnum leik með Numicon námsgögn.

HEILBRIGÐI, VELFERÐ OG VELLÍÐAN

Heilbrigði byggist á andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Í leikskólum þarf að skapa jákvæðan skólabrag og heilsueflandi umhverfi þar sem markvisst er hlúð að þroska og heilbrigði frá ýmsum hliðum enda verja börn stórum hluta dagsins í leikskóla.

Á Hörðuvöllum leggjum við ríka áherslu á að búa börnunum heilbrigða lífshætti og innleiða þeim

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

jákvæð viðhorf til hreyfingar og næringarríkrar fæðu. Góð sjálfsmynd, gleði, líkamleg og andleg vellíðan barnanna er okkur mikilvæg og því skipar hreyfing bæði inni og úti, hollt mataræði, hvíld, persónulegt hreinlæti, umhyggja og virðing fyrir hverju barni stóran sess í daglegu lífi á Hörðuvöllum. Góð líðan barna hefur áhrif á sjálfsmynd þeirra og eflir trú á eigin getu. Hún eykur líkamsvitund barnanna og eflir jafnframt félags- og málþroska þeirra.

Markmið með námssviðinu eru:

- að sýna umhyggju og virðingu,
- að tileinka sér góða persónulega umhirðu,
- að stunda fjölbreytta hreyfingu,
- að fá ögrandi og krefjandi útivist,
- að stunda slökun og hvíld,
- að öðlast tilfinningalegt jafnvægi,
- að öðlast skilning á eigin tilfinningum,
- að eiga jákvæð samskipti,
- að njóta félagslegra tengsla,
- að þekkja mikilvægi hollrar, næringarríkrar og fjölbreyttar fæðu.

Leiðir að markmiðum eru:

- að sýna hvort öðru umhyggju og virðingu,
- að veita börnunum tækifæri sem ýta undir sjálfshjálp og að hjálpast að,
- skipulagðar markvissar hreyfistundir úti og inni,
- markviss vinna með fín- og grófhreyfingar,
- skipulagðar og markvissar vettvangs- og gönguferðir,
- að skapa streitulausar aðstæður svo að hvíld og slökun verði eftirsóknarverð,
- markviss vinna með félagsfærni og tilfinningar,
- að bjóða upp á hollan og næringarríkan mat.

SJÁLFBÆRNI OG VÍSINDI

Algengasti skilningur á hugtökunum sjálfbærni og sjálfbær þróun felur í sér að við skilum umhverfinu til afkomendanna í jafngóðu eða betri ástandi en við tókum við því og við leitumst við að mæta þörfum samtíðar án þess að skerða möguleika komandi kynslóða til að mæta þörfum sínum. Menntun til sjálfbærni miðar að því að gera fólki kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta að samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags. Í leikskólastarfi má leggja áherslu á að margt smátt gerir eitt stórt, ekki þarf að bíða eftir stóru breytingunum til að geta fagnað þeim smærri. Umhverfið og þar með náttúran umlykja allt mannlegt samfélag. Þannig þurfa börnin að þekkja, skilja og virða náttúruna. Í samfélagslegu tilliti snýst hugmyndafræðin um jöfnuð, innan kynslóðar og á milli kynslóða. Til þess að ná jöfnuði þurfum við að viðhafa lýðræðisleg vinnubrögð, hafa skilning á fjölbreytileika mannlífs og tryggja að fjölbreyttri menningu mismunandi hópa sé gert jafn hátt undir höfði. Efnahagslegur þáttur sjálfbærrar þróunar er nátengdur bæði umhverfis- og samfélagsþættinum. Þannig er mikilvægt að efnahagsvöxtur byggji hvorki á, né leiði til, óhóflegs ágangs á náttúruna. Í sjálfbærni menntun felst að börn takist í námi sínu á við margvísleg álitamál og ágreiningsefni.

Eitt af mörgum hlutverkum leikskólans er að veita börnunum tækifæri til að skilja umhverfi sitt. Með því að hafa möguleika á að kanna, skoða og reyna umhverfið hlýst þekking. Einkunnarorð Hörðuvalla eru leikur, reynsla, þekking. Við viljum að börnin öðlist reynslu og þekkingu á umhverfi sínu og náttúrunni með öllu því stórkostlega sem í henni er. Með því að kenna börnunum í gegn um leikinn að bera virðingu fyrir öllu umhverfi sínu og læra að þykja vænt um það, stuðlum við að því að vel upplýstir einstaklingar viti að margt smátt gerir eitt stórt.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

Við á Hördúvöllum vinnum með umhverfið og náttúruna, hringrás lífsins, endurnýtingu og flokkun með umræðum, leikjum, rannsóknum og fræðslu í daglegu starfi. Börnin læra þannig að ganga vel um náttúruna og fá tækifæri til að upplifa hana og njóta hennar. Við veltum vöngum yfir hvernig nýta má náttúruna, hvernig læra má af henni, skynja hana og túlka án þess þó að raska henni né ganga á auðlindir hennar. Starfsfólk sýnir hér gott fordæmi með góðri umgengni og með því að sýna náttúrunni virðingu. Ýtt er undir forvitni, ígrundun og vangaveltur barnanna. Þau eru hvött til að spyrja og leita mismunandi lausna. Við vinnum með efnivið náttúrunnar, skoðum hringrás hennar og veitum árstíðunum sérstaka athygli. Börnin nýta verðlausan efnivið sem til fellur í skapandi vinnu. Það stuðlar að sjálfbærni og börnin átta sig á því að notkun er oft og tíðum val, þ.e.a.s. val um hvenær á að nota nýjan pappír og hvenær á að endurnýta, því það sem notað er klárast að lokum.

Stærðfærði er eitt af mikilvægum námssviðum Hördúvallanna en stærðfræði er grunnforsenda læsis á vísindi og við gerum henni því góð skil.

Markmið með námssviðinu eru:

- að velta vöngum yfir umgengni sinni og bera virðingu fyrir náttúrulegu og manngerðu umhverfi,
- að átta sig á hvernig vistspor okkar og nærsamfélagsins geta stuðlað að sjálfbærri þróun,
- að skilja hringrás náttúrunnar og ýmis fyrirbæri,
- að átta sig á margvíslegum auðlindum náttúrunnar
- að velta vöngum yfir nýtingu náttúrunnar,
- að kynna sér og vinna með lífverur í umhverfinu og lífshætti þeirra,

Leiðir að markmiðum eru:

- að endurvinna og flokka,
- að spara vatn, rafmagn og pappír,
- að vinna með upplýsingamiðlun, framsetningu og gildi upplýsinga,
- að velta vöngum yfir möguleikum og takmörkunum tækninnar,
- að vinna með stærðfræði með Numicon,
- að vinna með áttir, fjarlægðir og rými,
- að gera tilraunir með ýmis efni og krafta,
- að kynna fyrir börnunum auðlindir Íslands,
- að kenna börnunum að margt smátt gerir eitt stórt.

LÝÐRÆÐI OG MANNRÉTTINDI

Í lýðræðisríki þurfa borgararnir að búa við mannréttindi og ráða öllum meiriháttar málum sínum sameiginlega. Forsenda lýðræðis er samábyrgð, meðvitund og virkni borgaranna sem gerir þá færa um að taka þátt í að móta samfélag sitt og hafa áhrif nær og fjær. Virðing fyrir manngildi og heilbrigði barna felur bæði í sér virðingu fyrir mannréttindum þeirra og viðurkenningu á hæfileikum þeirra og þroskamöguleikum. Leikskólum ber að rækta það viðhorf að samfélagið eigi að vera lýðræðislegt og einstaklingarnir gagnrýnir og með framtíðarsýn. Lýðræði er mikilvægt á vettvangi leikskólans. Í fyrsta lagi þurfa leikskólar að taka mið af því að barna bíður að taka þátt í lýðræðissamfélagi og því er mikilvægt að börn læri um þess háttar samfélag. Í öðru lagi þurfa leikskólar að taka mið af því í öllum starfsháttum að borin sé virðing fyrir manngildi hvers og eins. Umhyggja fyrir fólki, dýrum, umhverfi er einnig hluti lýðræðismenntunar og á heima í öllum námsgreinum. Í ljósi þess þarf að gera ráð fyrir virku samstarfi við heimili barna og samstarfi við grenndarsamfélag innan sveitarfélags eða hverfis en

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

slíkt samstarf er einnig einn af lykilþáttum sjálfbærni.

Leikskóla ber að vera vettvangur þar sem skoðanir allra skipta máli og allir þeir einstaklingar sem mynda samfélagið á Hörðuvöllum eiga þess kost að hafa áhrif á það. Börn, foreldrar og starfsfólk taka þátt í að meta starfið (sjá kaflann um mat á leikskólastarfinu).

Í leikskólanum læra börnin að hlusta, virða skoðanir annarra, tjá eigin hugmyndir og vinna í hópum. Þau læra að leita lausna ásamt því að tileinka sér lýðræðisleg vinnubrögð. Þetta eflir samskiptafærni þeirra og trú á eigin getu. Í leikskólanum er lögð áhersla á vináttuna og að börnin beri umhyggju og virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum. Þetta er hluti af því að tileinka sér lýðræðislega hugsun og vinnubrögð. Börn og starfsfólk eru hvött til að horfa gagnrýnum augum á umhverfið sitt og að koma skoðunum sínum á framfæri.

Þess vegna:

- erum við hvött til að taka virkan þátt í samræðum um almenn málefni,
- hlustum við hvort á annað og skiptumst á skoðunum,
- spyrjum við opinna spurninga,
- gefst okkur öllum kostur á að meta starfið á Hörðuvöllum,
- þjálfum við okkur í félagsfærni,
- berum við ábyrgð á sjálfum okkur og gjörðum okkar,
- skiptumst við á,
- vinnum við saman og aðstoðum hvort annað,
- höfum við val um verkefni og vinnubrögð,
- getum við haft áhrif á leikskólastarfið,
- berum við virðingu fyrir hvort öðru,
- vinnum við að jöfnum tækifærum kynjanna til að takast á við fjölbreytt viðfangsefni.

SKÖPUN OG MENNING

Nám á sér stað þegar einstaklingur vinnur með áreiti, tengir það fyrri þekkingu og skapar nýja. Þannig er menntun í rauninni sjálfssköpun, leið upplýsts einstaklings til að verða „meira í dag en í gær“. Sköpunarþrá á sér rætur í meðfæddri forvitni, athafnaþrá og stuðlar að frumkvæði einstaklingsins. Sköpunargleði leiðir til námsáhuga þegar börn og ungmenni skynja merkingu viðfangsefnanna og gildi þeirra. Í sköpun felst að móta viðfangsefni og miðla þeim, búa til, gera eitthvað nýtt eða öðruvísi en viðkomandi kann eða hefur gert áður. Sköpun er að uppgötva, njóta, örva forvitni og áhuga, virkja ímyndunarafli og leika sér með möguleika. Sköpun er að sjá fyrir það óorðna og framkvæma það. Þótt sköpun í almennum skilningi sé vissulega nátengd listum og listnámi er sköpun sem grunnþáttur ekki bundin við listgreinar fremur en aðrar námsgreinar og námssvið. Sköpun sem grunnþáttur skal stuðla að ígrundun, persónulegu námi og frumkvæði í leikskólastarfi.

Á Hörðuvöllum trúum við því að með skapandi námi sé verið að örva frumkvæði barnanna, þjálf þau í gagnrýnni hugsun og að hafa trú á eigin ákvörðunum. Starfsfólk og börn velja saman námsleiðir sem leiða til skapandi og sjálfstæðra vinnubragða. Lögð er áhersla á fjölbreytt vinnubrögð og efnivið og að það er ferlið sem skiptir máli ekki útkoman. Börnin eru hvött til sjálfstæðis í lausnar- og þekkingarleit sinni þar sem kennarinn er til staðar, hvetur þau áfram og leiðbeinir.

Barnamenning er samofin öllu starfi leikskóla og tengist leik barna, lýðræði, skapandi starfi og þjóðmenningu. Sköpun er mikilvægur þáttur í námi og þroska barna. Sköpun í leikskóla á fyrst og fremst að beinast að sköpunarferlinu, gleðinni, tjáningunni, könnuninni og náminu sem á sér stað þegar hugmyndir, tilfinningar og ímyndun fær að njóta sín.

Menning fléttast inn í allt starf Hörðuvalla. Hefðir og hátíðir er stór hluti af menningunni, börnin taki þátt í að móta hana og koma að skipulagningu t.d. varðandi árlegar hefðir og hátíðir með einum eða öðrum hætti.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

Markmið með námssviðinu:

- að börnin njóti þess að taka þátt í skapandi ferli,
- að börnin finni til ánægju og gleði yfir eigin sköpunarkrafti,
- að kanna og vinna með margvíslegan efnivið,
- að nýta fjölbreytta tækni í sköpun,
- að læra að njóta bókmennta, þula, söngs og ævintýra
- að læra texta og taka þátt í söng,
- að skapa og tjá upplifun sína, s.s. í myndlist, tónlist, dansi og leikrænni tjáningu,
- að þekkja uppruna sinn og menningararf,
- að njóta fjölbreyttrar menningar og lista,
- að taka virkan þátt í að móta menningu leikskólans með hátíðum og viðburðum sem tengjast barnamenningu,
- að kynnst vinnu listafólks á hinum ýmsu sviðum menningar og lista.

Leiðir að markmiðum:

- að leyfa sköpunarkraftinum að blómstra í gegnum leikinn þar sem frjálsi leikurinn er í fyrirrúmi,
- að bjóða upp á opinn efnivið í leik og starfi. Börnin nálgast viðfangsefnið á eigin forsendum,
- að fara í vettvangsferðir þar sem gefið er svigrúm til uppgötvunarnáms,
- að vinna með listgreinar jafnt í hópastarfi sem og í frjálsum leik,
- að leggja áherslu á að sköpunin felst í ferlinu sjálfu ekki síður en útkomunni.
- að börnin skapi og geri tilraunir með hljóðfæri og söng og tjái sig í gegnum tónlist.
- að börnin fái tækifæri til að kynnst ólíkum tónlistarstefnum t.d. í gegnum geisladiska og hljóðfæri,
- að börnin fái tækifæri til leikrænnar tjáningar sem felst í sjálfsprottum leikjum, leikritum, tjáningu og framsögn,
- að heimsækja lista- og menningarsöfn,
- að kynna ólíka menningu og lífshætti þjóða fyrir börnunum,
- að lesa og ræða fjölbreyttar bókmenntir, einnig að hlusta á sögur þar sem börnin eru þátttakendur og nota ímyndunaraflíð,
- að spyrja börnin opinna spurninga sem hvetja til skapandi hugsunar.

FJÖLSKYLDAN, UPPLÝSINGAMIÐLUN OG LEIKSKÓLINN

Fjölskyldan og leikskólinn eru samstarfsaðilar hvað varðar velferð og vellíðan barnsins. Þess vegna skiptir þátttaka foreldra, skoðanir þeirra, viðhorf og framlag til leikskólastarfsins miklu máli. Við upphaf leikskólagöngunnar er lagður hornsteinn að samstarfi foreldra og leikskóla. Þegar barn hefur leikskólagöngu þurfa foreldrar og leikskóli að leggja grunn að samstarfi þar sem umhyggja og velferð barnsins er höfð að leiðarljósi. Líðan barns í leikskóla er samvinnuð velferð fjölskyldu þess og heimilis. Foreldrar eiga að hafa gott aðgengi að öllum upplýsingum um leikskólastarfið og börn sín svo að þeir geti fylgst með skólagöngu þeirra, veitt þeim stuðning og hvatningu. Til þess að svo megi vera eru dagleg samskipti starfsfólks og foreldra ómetanleg. Leikskólinn er einnig með heimasíðu þar sem finna má helstu upplýsingar um leikskólann. Þar má einnig finna mánaðardagatal, skóladagatal með helstu viðburðum allt skólaárið, matseil vikunnar o.fl.. Jafnframt eru settar inn fréttir a.m.k. vikulega á heimasíður deildanna. Foreldrum er sendur tölvupóstur og viðburðir eru einnig auglýstir á göngum og í fataklefum leikskólans.

Á Hörðuvöllum eru starfandi bæði foreldraráð og foreldrafélag. Fjöldi fulltrúa í foreldraráði eru þrjár og eru þeir kosnir á foreldrafundi í október ár hvert. Foreldraráð fer yfir starfsáætlanir og annað sem

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

þurfa þykir og viðkemur börnunum og leikskólanum. Fulltrúar í foreldraráði eru jafnframt í foreldrafélaginu ásamt þremur öðrum fulltrúum úr foreldrahópnum. Starfsfólk leikskólans skal leitast við að hlusta eftir sjónarmiðum foreldra og stuðla að áhrifum þeirra á leikskólastarfið m.a. í gegnum foreldraráð leikskólans og foreldrafélag.

Formleg foreldraviðtöl fara að öllu jöfnu fram einu sinni á ári í janúar- febrúar. Hver deild hefur viku til umráða þar sem foreldrar geta valið sér tíma. Í viðtölunum er farið yfir stöðu barnsins í öllum almennum þroska, framfarir þess, stöðuna í barnahópnum og almenna líðan, heima og í skólanum. Foreldrar þekkja börn sín best og styðja við skólagöngu þeirra með því að veita mikilvægar upplýsingar sem leggja grunn að námi barnsins. Foreldrum stendur ávallt til boða að óska eftir viðtali við deildarstjóra eða leikskólastjóra til þess að ræða málefni barns síns. Óformleg samtöl eiga sér stað þegar komið er með barn í leikskólann eða það sótt. Það er þó mikilvægt að ræða ekki viðkvæm málefni barnsins í áheyrn þess.

TENGLSKÓLASTIGA

Í skólastefnu Hafnarfjarðar segir eftirfarandi:

„Stuðlað verði að öfluglu samstarfi milli leik-, grunn- og framhaldsskóla og annarra sem vinna að velferð barna. Lögð verði áhersla á að koma þar á ýmiss konar samnýtingu í heildarskipulagi og framkvæmd skólastarfs. Þá skal koma á tengslum við menningarstofnanir og atvinnulíf með þarfir og velferð nemenda, fjölskylda þeirra og samfélagsins í heild að leiðarljósi.

Leiðir:

- 1. Stofnanir fræðsluviðs skilgreini áherslur í innbyrðis samstarfi.*
- 2. Leggja ber áherslu á samvinnu leik- og grunnskóla sem byggir á forsendum beggja skólastiga. Efla séu verkefni sem vinna að aðlögun nemenda sem eru að hefja nám í grunnskóla, t.d. með þróun sumarnámskeiða, heimsóknna og kennslu“ (Skólastefna Hafnarfjarðar bls.12).*

Það er markmið okkar að stuðla að og skapa sem mesta samfellu í námi og upplýsingamiðlun á mörkum skólastiga ásamt góðu og farsælu samstarfi við grunnskólann með hag barnanna að leiðarljósi.

Nemendur í elsta árgangi á Hörðuvöllum fara þrisvar sinnum yfir veturinn í heimsókn í Lækjarskóla og einu sinni að hausti koma 1. bekkingar frá Lækjarskóla í heimsókn á Hörðuvelli. Heimsóknirnar í Lækjarskóla hafa hver sitt þema. Í fyrstu heimsókn er skólinn og húsnæði hans kynnt. Í annari heimsókn eru börnin með í tveimur kennslustundum og borða nestið sitt í skólanum. Í þriðju heimsókn er verið í íþróttatíma með 1. bekk.

Miðlun upplýsinga milli leikskóla og grunnskóla

Í reglugerð um skil og miðlun upplýsinga milli leik- og grunnskóla (nr. 896/2009) kemur fram að leikskólastjóri ber ábyrgð á að flytja nauðsynlegar persónuupplýsingar um barnið til viðtökuskóla með tryggum og öruggum hætti. Það er gert í því skyni að huga að velferð og aðlögun barnanna í öðrum leikskóla eða grunnskóla. Þegar börn sem hafa notið sérkennslu ljúka námi sínu á Hörðuvöllum eru haldnir skilafundir með fulltrúum viðkomandi skóla sem börnin munu stunda nám við. Öllum mikilvægum upplýsingum er varða nám og þroska barnanna er miðlað og niðurstöður athuganna og prófa eru lagðar fram. Þessar upplýsingar eru sendar með samþykki foreldra. Þessu til viðbótar eru niðurstöður úr Hljóm-2 (sjá kaflann um önnur matstæki) sendar í grunnskólann.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

TENGLUM VIÐ NÆRUMHVERFIÐ

Á bæjarhlaði Hörðuvalla er Hjúkrunarheimilið Sólvangur. Í gegnum árin hefur verið gott samstarf milli þessara tveggja stofnana öllum til mikillar ánægju. Samstarfið felst í því að í níu skipti yfir veturinn fer barnahópur frá Hörðuvöllum á Sólvang og spilar Boccia með heimilismönnum þar. Í þessum tímum hefur berlega komið í ljós sú ánægja, gleði, virðing og hjálpssemi sem er ríkjandi milli þessara tveggja kynslóða. Auk þess að spila Boccia hafa Hörðuvallabörnin farið reglulega og sungið fyrir og með heimilismönnum Sólvangs í samvinnu við deildastjóra á Sólvangi. Sú hefð hefur skapast í tengslum við Menningarhátíð Hafnarfjarðar, Bjarta daga, að börn í leikskólum bæjarins eru með myndlistasýningar í hinum ýmsu stofnunum í bænum. Börnin á Hörðuvöllum halda ávallt sína listsýningu á anddyri Hjúkrunarheimilisins Sólvangs.

MAT OG EFTIRLIT

Mat á skólastarfi hefur þann tilgang að tryggja að réttindi barna séu virt svo þau fái þá menntun og þjónustu sem þeim ber samkvæmt lögum. Mat á skólastarfi er tvíþætt, annars vegar mat sem skólar framkvæma sjálfir og hins vegar mat sem utanaðkomandi aðili vinnur á vegum sveitarfélagsins, mennta- og menningarmálaráðuneytis eða annarra aðila. Mat á skólastarfi er meðal annars ætlað til þess að fylgjast með að ákvæði laga, reglugerða og Aðalnámskrár sé fylgt eftir. Í öðru lagi er markmiðið að auka gæði skólastarfsins og stuðla að umbótum, tryggja að réttindi barnanna séu virt og að börn fái þá þjónustu sem þau eiga rétt á samkvæmt lögum. Að lokum er tilgangur mats á skólastarfi að veita upplýsingar um skólastarfið, árangur þess og þróun (Aðalnámskrá bls. 26 -27, 54)

Ytra mat á leikskólastarfi

Mennta- og menningarmálaráðuneyti og sveitarfélög sjá um ytra mat leikskóla sem á að felast í úttektum á skólastarfinu og/eða einstökum þáttum þess. Fræðsluráð Hafnarfjarðar hefur eftirlit með því að starfsemi leikskóla bæjarins samræmist leikskólalögum, reglugerðum og Aðalnámskrá leikskóla. Það er meðal annars gert með því að kalla eftir starfs- og símenntunaráætlunum, skóladagatölum og öðrum forvarnaráætlunum sem eiga við hverju sinni. Fræðsluráð ber ábyrgð á að skólastarfið sé metið með hliðsjón af aðstæðum og sérstöðu hvers leikskóla og að skólinn meti innra starf sitt með markvissum hætti.

Reglulega eru lagðar fyrir foreldra viðhorfakannanir um líðan og menntun barnanna sem og kannanir meðal starfsmanna þar sem þeir leggja mat á starfsaðstæður sínar. Mennta- og menningarmálaráðuneytið ber ábyrgð á því að fylgjast með því að sveitarfélög uppfylli lögbundnar skyldur sínar gagnvart skólum. Aðalnámskrá myndar grunn viðmiða sem skólastarfið hvílir á en í skólanámskrá útfærir skólinn nánar þau markið og viðmið sem sett eru fram í Aðalnámskrá. Innra- og ytra mat á skólastarfi á að ná til allra lögbundinna markmiða skólastarfsins, þ.m.t. það hlutverk skóla að styrkja börn til þátttöku í lýðræðisþjóðfélagi, efla frumkvæði og sjálfstæða hugsun þeirra, samskiptahæfni og fleiri atriði sem tengist meðal annars grunnþáttum menntunar (Aðalnámskrá bls. 28 og 55).

Innra mat á leikskólastarfi

Leikskólar bera sjálfir ábyrgð á innra mati. Í Aðalnámskrá á bls. 27, 54 og 55 er kveðið á um að við innra mat skuli gerð grein fyrir tengslum við þau markmið sem sett eru fram í skólanámskrá og að aðferðirnar taki mið af viðfangsefnunum sem unnið er að hverju sinni. Innra matið á að byggjast á kerfisbundnum aðferðum sem birtast hér í þessari skólanámskrá. Í Aðalnámskrá er lagt til að innra matið flettist saman við daglegt starf og að það eigi að ná til allra þátta skólastarfsins, svo sem stjórnunar, starfs- og kennsluhátta og samskipta innan og utan deilda. Þá er lögð áhersla á að allt skólasamfélagið taki þátt í mati á skólastarfinu. Innra matið veitir upplýsingar um styrkleika í starfi

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

leikskólans og það sem betur má fara. Í ljósi niðurstaðna innra mats er gerð áætlun um umbætur og skilgreindar leiðir að þeim. Leikskólinn birtir opinberlega upplýsingar um niðurstöður innra mats og áætlanir um umbætur.

Mat starfsmanna leikskólans

Barnið í brennidepli, sjálfsmat leikskóla sem er þýtt og staðfært af Hildi Skarphéðinsdóttur er sú matsaðferð sem starfsfólk Hördúvalla notar við innra mat leikskólastarfsins. Matsaðferðin hjálpar starfsfólki að meta gæði uppeldis- og menntastarfsins, samskipti starfsfólks, foreldrasamstarf og stjórnun leikskólans. Hugmyndafræðin og þau gildi sem matsaðferðin byggir á eru eftirfarandi:

- að vellíðan og öryggi barna er grundvöllur og forsenda framfara þeirra og þroska,
- að leikskólastarfið á að veita öllum jöfn tækifæri til félagslegrar aðlögunar og samskipta á jafnréttisgrundvelli,
- að gott foreldrasamstarf er nauðsynleg forsenda fyrir góðri samvinnu um uppeldi og menntun barnanna,
- að leikskólinn leitist við að svara þörfum hvers barns og hverrar fjölskyldu,
- að leikskólinn er hluti þess samfélags sem starfsemi hans fer fram í (Hildur Skarphéðinsdóttir, Barnið í brennidepli).

Mat barna

Líðan og velferð barnanna er mikilvægur þáttur í öllu skólastarfi. Að gefa skoðunum barnanna gaum og að veita þeim tækifæri á að tjá þær skoðanir er afar mikilvægt. Til þess að koma til móts við óskir þeirra og þarfir og stuðla að lýðræðislegum ákvörðum þeim til heilla eru lagðar fyrir þau kannanir til að meta skólastarfið.

Öll börnin í elsta árgangi meta ákveðna þætti í starfi leikskólans. Það gera þau hvert fyrir sig að viðstöddum aðstoðarleikskólastjóra sem skráir niðurstöður barnanna nafnlaust. Notaðar eru Boardmaker myndir af ákveðnum þáttum daglegs lífs í leikskólanum og broskallar sem börnin nota til að meta hvað þeim finnst um matsþættina. Börnin eru einnig beðin um að nefna bestu vini sína í leikskólanum. Það er gert til að kanna hvort eitthvert barnið er sjaldan eða aldrei nefnt. Ef svo er, er unnið sérstaklega með félagsfærni með öllum hópnum og/eða með ákveðnum hluta hópsins. Mat barnanna fer fram að hausti og aftur að vori.

Mat foreldra

Hafnarfjarðarbær leggur reglulega fyrir kannanir þar sem viðhorf foreldra til leikskólans og menntunar barnanna eru skoðuð. Þá meta foreldrar einnig líðan barna sinna í leikskólanum og hafa möguleika á að koma skoðunum sínum og tillögum á framfæri. Niðurstöðurnar eru birtar opinberlega.

Á Hörðuvöllum útbúum við umbótaáætlun í samræmi við niðurstöðurnar og ígrundum hvernig við getum bætt leikskólastarfið með hagsmuni barnanna að leiðarljósi.

Einu sinni á ári er foreldrum boðið í foreldrasamtal. Hver hópstjóri hefur þá farið yfir þau hæfnisviðmið sem börn ættu að vera búin að ná á þeim aldri sem viðkomandi barn er. Í samtölunum fer deildarstjóri viðkomandi barns svo yfir þessi viðmið og mat á þroska og líðan barnsins. Foreldrar miðla til starfsmanna hvernig þeir meta stöðu barnsins heima fyrir og einnig gefst tækifæri til að koma ábendingum á framfæri er varða frekari uppbyggingu á leikskólastarfinu.

Matstæki sem gefa yfirsýn yfir þroskaferli barna

Orðaskil er málþroskapróf fyrir börn á aldrinum eins til þriggja ára og er ætlað að mæla orðaforða og færni ungra barna á beygingakerfi og setningagerð málsins. Foreldrar allra þriggja ára barna í leikskólanum fylla út Orðaskil.

Hljóm-2 er próf sem kannar hljóðkerfisvitund elstu barnanna í leikskólanum. Í hljóðkerfisvitund felst að hafa tilfinningu fyrir hljóðeiningum málsins (orð, atkvæði, máhljóð) og geta unnið með þær á ólíkan hátt. Börn á leikskólaaldri átta sig smám saman á hljóðkerfinu í gegnum lestur bóka, leik með málið og notkun ritmáls á eigin forsendum með stuðningi fullorðinna. Góð hljóðkerfisvitund er grundvöllur fyrir skilningi á því að málið byggist á stafrófi og er ein besta forspá um síðari

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

læstíleinkunn. Með þessu prófi er skimað eftir börnum sem hugsanlega eru í áhættuhóp hvað varðar lestrarörðugleika í grunnskóla.

Prófið er lagt fyrir öll fimm ára börn í leikskólanum í september - október á síðasta ári barnsins í leikskólanum og í framhaldinu er unnið sérstaklega með þau börn sem í ljós kemur að eiga við örðugleika að stríða.

Tras-skráningarlistinn er matstæki sem gefur starfsfólki kost á að fá yfirsýn yfir málþroskaferli barnanna og hvernig málfærni þeirra þróast. Með Tras- skráningarlistanum er verið að skoða samleik, tjá- og samskipti, athygli og einbeitingu, málskilning, málvitund, framburð, orðaforða og setningamyndun.

Íslenski þroskafræðingurinn er ætlaður fyrir þriggja til sex ára börn. Mæður barnanna svara listanum og meta getu þeirra á mál- og hreyfisviði.

Smábarnalistinn er ætlaður til að meta þroska 15 til 38 mánaða barna með því að afla upplýsinga frá mæðrum þeirra.

AAL er athugunarlisti fyrir atferli leikskólanemenda frá þriggja til sex ára.

SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTA

Sérkennsla er þjónusta sem leikskólinn veitir börnum vegna hverskyns sérþarfa sem þau kunna að hafa. Þessar sérþarfar geta verið vegna fötlunar, þroska- og/eða hegðunarvanda, tilfinningalegra frávika auk sérstakra aðstæðna barna. Þjónustan miðast við að gera börnum kleift að njóta sín í hópi annarra barna á eigin forsendum og styrkja þau á sem fjölbreyttastan hátt. Í gildi er reglugerð nr. 584/2010, um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla. Í 4. gr. reglugerðarinnar er tekið fram að sveitarstjórn í samráði við skólastjórnendur skipuleggur sérfræðiþjónustu. Um ráðningu sérhæfðs starfsfólks sem henni sinnir fer eftir því sem við á samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga og nánari fyrirmælum í samþykktum sveitarfélags. Það er í höndum sveitafélaga að ákveða hvernig sú þjónusta er veitt. Sveitafélögin geta rekið eigin sérfræðiþjónustu eða gert um hana þjónustusamning. Skylda sveitafélagsins er að uppfylla fyrirmæli laga og reglugerða í þessum efnum. Gera skal ráð fyrir rými í leikskólanum til að veita sérfræðiþjónustu þegar á þarf að halda vegna nemenda með sérþarfar, stuðning og vegna þjálfunar. Leikskólastjóri ásamt sérkennslustjóra ber ábyrgð á að sértækum þörfum barna sé mætt í leikskólanum.

Sérkennslustjóri Hörðuvalla hefur yfirumsjón með sérkennslu í skólanum. Hann sér um samskipti við foreldra, sérfræðinga og ráðgjafa sem koma að málum barns ásamt stuðningsaðila og deildarstjóra. Lögð er áhersla á gott skipulag sérkennslunnar og samráð milli málsaðila. Það veitir bæði foreldrum, kennurum og nemendum styrk og öryggi. Unnið er með TEACCH, málörvun, félagsfærni, og annað það sem talið er mikilvægt hverju barni fyrir sig eftir greiningu og mat. Einstaklingsnámskrár eru gerðar fyrir þau börn sem eru með frávík og njóta sérkennslu eða sérfræðiþjónustu. Einstaklingsnámskrár gefa upplýsingar um markmið sem sett eru fyrir hvert barn og leiðir sem eru farnar til að ná þeim markmiðum. Þess er vel gætt að barn sem þarfnast sérkennslu einangrist ekki heldur aðlagist barnahópnum og njóti sín á eigin forsendum.

STOFNAÐUR 1935

SKÓLANÁMSKRÁ HÖRÐUVALLA

HEIMILDIR:

Aðalnámskrá leikskóla. (2011). Reykjavík: Mennta- og menningarráðuneytið. Sótt af: <https://www.menntamalaraduneyti.is/utgefid-efni/namskrar/adalnamskra-leikskola/>

Ásthildur Snorradóttir. (2006). *Bína bálreiða*. Reykjavík: Salka.

Barnalög nr. 76/2003 52. grein. Sótt af: <http://www.althingi.is/lagas/nuna/2003076.html>

Eyrún Ísafold Gísladóttir og Þóra Másdóttir. (2015). *Lubbi finnur málbein*. Reykjavík: Mál og menning.

Fríða Bjarney Jónsdóttir og Ingibjörg Margrét Gunnlaugsdóttir. (2015). *Læsi í leikskóla*. Sótt af: <http://www.ki.is/skolavardan/2351-laesi-i-leikskola>

Hafnarfjörður. *Mannauðsstefna Hafnarfjarðar*. Sótt af: <http://www.hafnarfjordur.is/media/stefnur-og-reglur/mannaudstefna.pdf>

Hafnarfjörður. *Skólastefna Hafnarfjarðar*. Sótt af: <http://www.hafnarfjordur.is/media/fraedsluthjonusta/SkolastefnaHf2009utgafa.pdf>

Hildur Skarphéðinsdóttir. (2005). *Barnið í brennidepli. Sjálfsmat leikskóla*. Reykjavík: Höfundur.

Jóhanna Einarsdóttir. (2010). *Leikur og nám á mótum skólastiga*. Rannsóknarstofa í menntunarfræðum ungra barna. Sótt af: http://menntavisindastofnun.hi.is/sites/menntavisindastofnun.hi.is/files/rannung/baeklingu_rleikurnam.pdf

Lög um leikskóla nr. 90/2008. Sótt af: <http://www.althingi.is/lagas/nuna/2008090.html>

Lög um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla. Lög nr. 87 12. júní 2008. <https://www.althingi.is/altext/stjt/2008.087.html>